

Stríð

millum arbeidarar í øðrum parti og arbeidisgevarar og skipararnar á „Tjaldri“ og „Sleipner“ í hinum.

Tvøroyri, hin 16. nov. 1932.

Tess verri hava arbeidisviður-skiftini hesa síðstu tíðina verið út av lagi ring. Arbeidið hevur verið at kalla einki hjá flestum arbeidarum, og er tað tí rimiligt, at arbeidararnir royna at fáa fatur í tí arbeidi, teir kunnu fáa.

So stalt hevur arbeidisman-nafelagið »Fylking« sent bræv til arbeidisgevarafelagið á Tvøroyri um, at felagið »Fylking« kravdi um at lastarbeiðið um borð í farma-skipum var gjørt av fólki úr landi. Somuleiðis varð kravt, at lúku- gerða- og spælmaður skuldu vera úr landi.

Hetta hevði arbeidisgevarafelagið ikki svarað upp á, tá ið »Tjaldur« og »Sleipner« mána-dagin komu á Tvøroyri. Arbeidis-menn tóku seg tí saman á bryggjuni, tá ið »Tjaldur« legði út, fúsir til at forða, at nakað varð lossað, aðrenn gingið varð undir hetta krav.

Tingað varð við skiparan á »Tjaldri«, men hann noktaði at ganga undir kravið.

So varð byrjað við ta fremri lúkuina at lossa við krambúðar-sveinum, men tað varð skjótt, at arbeidararnir trokkaðust so tættir uttan um teir, at teir noyddust at rýma. So varð roynt við ta aftaru lúkuina. Gudmundur Mortensen sjálvur gav seg til at taka ímóti niðri á bryggjuni. Eitt bundi við vatn-leidningsrørur varð firt niður. Men brátt varð fólkið uttan um hann og forðaði, at hann fekk løyst tað úr, og tað varð tí hangandi leingi, til tess ein au-tomobilur kom við postinum, sum skuldi umborð, og helt við ta fremru lúkuina. Tá flutti fólkið frá teirri aftaru lúkuini yvir hagar, ið automobilurin varð. Tá kom Rikard Thomsen til at hjálpa Gudmundi at hoggja rorini úr taklinum. Men manna-múgván var straks eftir teimum og forðaði. Og Rikard mátti taka til beins undan. Tað var eysgjónligt, at hann royndi at sleppa sær burtur, meðan hann varð í heilum skinni. Gud-mundur deildi og skeldaði illa, tí hann fekk ikki loyvi til at taka ímóti voruni. Einaferð kom Johann hjá Dániali til og skuldi hoggja taklið úr. Men tá vóru straks einir triggir eftir honum og firdu hann burtur, so hann fór stiklandi langan veg eftir bryggjuni á kroppin á teimum, ið stóðu uttan um. Tá helt hann fyrri, at tá ið fleiri hundrad manns vóru eftir einum, so kundu teir saktans. Ein av arbeidarum steig tá fram og segði við hann, at her var ein, sum hevði sær ímóti honum einsamallur. Tá segði hann, at hann hevði ongum boðið av og fór sín veg.

Tá ið teir á »Tjaldinum« sóu, at teir ringu ikki taklið krøkt úr forbundinum, løystu teir endan úr spælinum og létu so rósa niður á bryggjuna.

Arbeidararnir gjordu ikki vandari enn so, at teir tóku undir forbundinum — eini 1000 pd. — og lyftu upp um stokkin og tveittu inn um og taklið aftan á. »Tjaldrið« fór í tí skili av stað til Vágs ólossað.

Meðan lá »Sleipner« yviri á fjorði og biðaði eftir at sleppa at, yldi eitt sindur av og á, tí teir ótolnaðust at biða. Teir komu so at, tá ið »Tjaldur« var farið.

Skiparin hevði fingið at vita, meðan »Sleipner« lá yviri á

ÚR SUÐUROY

fjorði, hvat ið var á vasi. Tá ið skipið kom at, hevði hann alt fyrri eitt boð eftir formanni arbeidismannafelagsins, ið so fór umborð til hansara. Hann læt formannin vita, at hann gekk ikki undir kravið frá arbeidar-unum, uttan tað at lastfólkið kundi hann hava úr landi. Spæl- og lúkumaður skuldu vera av skipinum.

Men arbeidararnir hildu fast við teirra krav, og so var varð einki lossað tann dagin. Seint um kvöldið segði hann frá, at hann vildi taka tveir menn úr landi, annan til lúkuina og annan til spælið, men teir skuldu einki gera uttan bert standa og hyggja at, meðan tveir av skipinum gjordu arbeidið, tó skuldu hesir mennir úr landi fáa arbeidis-lønina.

Hetta kundi eingin ganga undir heldur.

Hann segði so frá, at hann sigldi klokkan 7 morgunin eftir, amaðhvørt lossað varð ella ikki.

600 fiskapakkur frá A.S. Mortensens Eff. og »Hvitanes« skuldu fara við, men nú sá illa út fyrri at fáa teir umborð. Teir handlarnir funnu so upp á tað, at teir töluga týsmorgunin skuldu koyra fiskapakkarnar um borð í »Nellie« og »Thor« og sigla til Vágs og lossa teir um borð í »Sleipner« í Vági.

Tá ið morgunin kom flugu teir ongan til arbeidis. Tó eydn-aðist tað »Hvitanes« at fáa »Thor« lastaðan, men í »Nellie« kom eingin fiskur.

Klokkan varð sjei, men »Sleipner« varð liggjandi við bryggjuna.

Tá ið leið út ímóti middeg, fór »Sleipner« frá bryggjuni og kastaði akker yviri á fjorði.

Tá ið frættist, at »Hvitanes« var í ferð við at lasta »Thor«, fór brátt stór mannfold til gongu inn á Hvitanes. Tá ið teir komu oman ímóti krambúðini, kom Johann hjá Petur Mortanson rennandi ímóti teim-um við báðum ørmum yvir hovdið rópandi: »Her má eingin koma, hetta eiga vit!« Men tað legði mannfoldin vertin í, hvat ið hann segði: teir hildu sína leið beint oman, so hann mátti geva seg til viðs, ella hevði hann verið gingin í rót. Komnir oman um krambúðina kom Niels Pauli, bróðir Johanns, til, og teir deildu og skeldaði á versta vis, og vóru teir heilt óðir um tað, at arbeidararnir vildu forða teimum at arbeida. Teir flugu sjálvandi aftursvar, ymsir tóku til orða, báðir partar geyðu líka illa. Niels Pauli og Johann upp á sín vís, og arbeidararnir ímóti. Flokkurin endaði einki fyrr enn niðri á brúgværandinum, har ið »Thor« lá. Her varð deilt leingi av báðum partum, tó mest av Niels Paula og Johann. Niels Pauli talaði bæði hart og leingi, mest persónligt brigið; tá helt ein úr flokkinum fyrri við hann, at hann skuldi verið prestur, so gótt hann talaði; tá gjordist slíkur látur, at hann tagnaði.

Her var so einki at gera, tí »Thor« var tá fulllastaður av fiskapakkum, og flokkurin fór tí út aftur á Tvøroyri.

Komnir higar sóu teir, at A.S. Mortensens Eff. gjordu eina stóra jakt til reidar at koyra fiskapakkur í og legdu

hana at landi. Fólkið fór út hagar og stillaði seg beint fyrri har ið krambúðarkallar nú gingu og bóru fiskapakkur oman. Tað var skjótt, at teir noyddust at geva uppát at hera, og menn skiftu orðum; so fór boð eftir politistinum Stóra Martin. Hann kom so í mundering, stillaði seg soleiðis upp, at nú skuldi hann forða fyrri, at fólkið ikki slapp fram at mæta teimum, ið bóru pakkarnar.

Hesin stóri Martin, sum ikki langi, tókist at gerast ógviliga yvin móti arbeidarum og taka bert við arbeidis-gevarunum. Tí helt hann við arbeidararnar, at teir gjordu hetta bert til kommers og bað teir ikki vera dummur, sum hann tók til.

Fyrsti maður, ið kom við einum pakka slapp oman um, men hin næsti ikki. Tá hevði flokkurin trokkað seg so tætt saman um bæði Stóra Martin og henda mannin við fiskapakk-anum, at hann slapp ikki oman og pakkin var tikið av honum og lagdur í tñið. Tá rýmdi politisturin. Men hann var ikki leingi burtur, summu hildu at hann hevði verið og fingið sær gummikóppilin. Hann kom aftur, og beint aftaná kom sýslu-maðurin. Nú gjordist meira álvarsamt. Fólkið trokkaði seg tættari saman til reidar at grípa inn, um tað gjordist neyðugt.

Sýslumaðurin bað fólkið fara av stað haðani, men eingin fór; menn gjordust enn stívari nú. Hann tók í armin á einum, og bað hann fara, hin bað hann koma við, men tað vildi hann ikki. Hann sá straks, at her batti ikki at fara fram við hór-um. Spurdi hann tí, hvat ið tað varð, ið arbeidararnir ynsktu, og fekk hann tað at vita. Arbeidararnir sögdu tað, at teir kundu ikki taka við tilboði skiparans, tí tað kundi kanska upp-fatast sum peningapress, at hann skuldi hava tveir menn frá landi til at standa og hyggja at, meðan tveir av skipsmonnum, arbeiddu. Tá segði sýslumaður-in, at tað skuldi eingin óttast fyrri. Nú skuldi hann umborð til skiparan og fáa skil á tí, og bað formann arbeidismannafelagsins koma við. Teir so umborð.

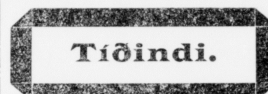
Meðan tað hendi hjá A.S. Mortensens Eff., var »Thor« komnir út á fjorðin og hevði lagt at »Sleipner«. Straks ið arbeidararnir sóu tað, mannað nakrir ein bát og hildu umborð. Tá ið teir legdu at borði, leyp Johan hjá Petur Mortanson inn í bátin. Ein í bátinum fekk í beinini á honum í tí, hann leyp so hann fall so endilangur í bátin, og lupu nú menn upp á dekið á »Thor«. Johan upp aftaná teir. Ein av monnum tók um taklið, ið var hogt í eitt bundi av fiskapakkum, og krøkti tað úr. Johan greip eftir tí, við báðum hondum og vildi taka tað aftur, men hin held fast í og rykti av honum aftur við aðrari hond, so hann fór liggj-andi eftir rommum fram yvir fiskapakkarnar; tá mátti hann láta og binda frið. Nú kom stóður í har. Arbeidararnir vóru verðandi umborð, og ikki varð arbeit.

So var tað, at sýslumaðurin kom umborð til at fáa skil á við skiparan. Leingi var hann inni hjá honum. At enda kom

hann aftur og hevði skriftliga erklering frá skiparanum, ið gekk út uppá, at hann tilbeyði at hava alt fólkið í lastini úr landi, og síðani spæl- og lúku-mannin, men tó við teimum treytum, at teir báðir spæl- og lúkumennir ikki skulu gera arbeidið, men vera hjástaðdir, meðan tveir av skipsmonnum arbeiddu. Aðrenn hann læs erkleringina upp, hevði hann arbeidarunum at fara niður aftur í bátin, teir vóru komnir umborð í. Hetta gjordu mennir. Sýslu-maðurin stóð so inni fyrri tí, at hetta ikki skuldi kunna nýst ímóti arbeidarunum sum penga-press. So var farið í land, og har las sýslumaðurin upp erkleringina fyrri allari mannfoldini.

Henda skipan galt bert hesa ferð, tað var so gingið undir at hvussu skipast skuldi í framtíð-ini, var at lingasi um við reið-arið. Og tað er ikki at ívast í, at er reidaríð ikki gingið inn uppá kravið, at mennir úr landi sjálvir gera arbeidið við spæl- og lúku, so verður skipið at fara av stað aftur ólossað.

Áskoðari.

Tíðindi.

Sum aðrastaðni í blaðnum athugaliga greitt frá var, seinast »Tjaldrið« og »Sleipner« vóru á Tvøroyri, hórð togan millum arbeidis-menninar á Tvøroyri øðru megin og arbeidisgevararnar og avvarandi kaptajnir hini megin.

Arbeidis-mennir vóru tá ein fyrribils sigur, og sá tað út, sum at spurningurin skuldi fara at javna seg. Skiparin á einum fiskadampara, sum kom higar eftir fiski stutt aftaná ta nevndu orrustuna, hevði einki ímóti at ganga við til arbeidis-mannakrøvini. »Havhesturin«, sum í gjár var her, varð eisini úrskipaður við arbeidismonnum við spælið, lúku, gerdu og í lastini. Men hóast greitt frá skipafelagsins síðu kom lítill kulur, tí avgreiðslumaður skipafelagsins, Gudmundur Mortensen, vildi ikki biðja manningina, ið arbeida skuldi umborð, men yvir-læt tað til arbeidis-mannafelagið at skipa fyrri. Felagið tað so gjordi, og »Havhesturin« varð úrskipaður í øllum góðum. Tá ið »Havhesturin« var liðugur, kom »Tjaldrið«. Men nú vildi avgreiðslumaðurin seta arbeidis-fólkið umborð. Men av tí at arbeidis-mannafelagið gekk út frá av royndini við »Havhestinum«, at tað var lítið tí i hendi at út-vega mannskapid til arbeidið umborð, hevði tað í góðari tíð biðið menn til arbeidið umborð á »Tjaldinum«, og tað varð tí noktað avgreiðslumanninum at seta arbeidisfólk umborð. Herum kom so harður dráttur til at standa av. Tá ið »Tjaldrið« kom seint, varð einki lossað um kvöldið — og spurningur stóð so til morgunin eftir. Báðir partar stóðu fast uppá sitt. Men eftir eini tímalangari togan vóru menninir.

Tað er eyðvitað, at tað ikki kann ganga, at menn, hvørja ferð skip kemur, stríðast. Ein fast skipan má koma á arbeidis-viðurskiftini skjótast gjørligt.

Úr Vági.

Tað má sigast at vera eitt stórt framstig fyrri bygdina, at so nógv nýmótans turkibús eru bygd her í bygdini. Meðan tað frættist um stórt arbeidisloysi á Tvøroyri — fiskurin verður út-fluttur haðani óturkaður — kann ikki sigast tað sama um Vág. Tey nýggju turkibúsini geva at kalla hvørjum manni og hvørjari kvinnu væl av arbeidi. Og tað skulu keypmennir her eiga, at teir hava roynt at spent seg fyrri at fáa fisk at turka. Umframt tann fisk, ið sjálvi Vágsskipini hava fært til bygdina, er innfordur ein hópur av fiski bæði frá Tvøroyri og aðrastaðni frá.

Men tað er stóðugt eitt, ið skortar — kontant lóndrand. Hon er ikki til at fáa segt ígjøgnum her. Kortini skal sigast, at hjá Godtfred er ikki so gálið. Har kann ein fáa sínar pengar, tá ið ein treingir til teir. Bara hinir kundu fylgt honum eftir!

Voruprisir.

»Føroyatíðindi« sigur okkara sammetan av voruprisinum ikki at vera heilt álftandi. Tað er hon sjálvandi. Men tað kann mikið móguliga vera eitt sindur munur á í teim ymsu handl-unum. Vit hava hildið okkum til tvær munandi forrættningar.

Óveðrið

hevur dunað, og á Tvøroyri liggja um 15 trolarar og kroka. At fiska er sjálvandi ikki talan um.

Folkatingsvalfundirnir

hava nú farið fram í Suðuroy. 23. novbr. stóð dysturin í Vági.

L. S.s Told og Socialisme.

L. S. tykist at hava fingið mfini samforu orð um sambandið og tollin í rangastrupan, og finlar hann í »Dimmalætt-ingi« í fleiri spola langari grein um javnaðarflokkin og tollin og um undirritaða — men alt uttan um eins og stultnosin um hin heita greytapottin.

Tað er stuttligt at bita merki í, hvussu eymfintligur harra L. S. snýr sær yvir fyrri míni spakforu ættan um, hvønn mann hesir góðu, stóru bókstavnir L. S. vistu á. Hóast tað bar mæð og øðrum ljós yvir hitt heldur óðsliga, men tölmliga í grein hansara, fall tað mæð tó ikki at vera manningin til minkan, at geitti hann at vera kotiliga og andaliga son hansara, ið hann brá sít svor á loft fyrri. Men heita hevur, so ófat-iligt tað er, gyklað reytt fyrri sjón og er komið so illa við, at hann skírir mína ættan um hansara uppruna og zett fyrri »Legende«, ið er, ifylgju »Meyers Leksikon«, »Kronike og Eventyr«, ið sjáldan eru heilt álftandi og ekta.

Henda avnøktan av sínum uppruna, kotiliga og andaliga sonarskap, hugsi eg tó er ein óviljað villa í teirri ikki hinni ferðini, penunnir hevur haft. Tí, so góðan fara vit at halda okkara fólkatingsmann vera, at hansara fadirskapur er eingin vanæra. Men tað er ein undan-forsla hjá L. S., at tað tíðum háttar sær soleiðis hjá ungum manni, ið er »instillaður« at vera eitt sindur snirkklutur og »kanseligfigur« í sínum stíli fyrri at siggja eitt sindur lærður út, at hann villist út í orða-